

Temat: Gospodarka dawnej Polski.

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- datę: 1520,
- podziały społeczne wewnątrz stanu szlacheckiego,
- sposoby, za pomocą których szlachta powiększała folwarki,
- przykłady towarów importowanych do Polski i eksportowanych z kraju.

ROZUMIE

- pojęcia: import, eksport, folwark, pańszczyzna, system folwarczno-pańszczyźniany, spław zboża, flisacy, spichlerz,
- co spowodowało różnice w rozwoju gospodarczym między Wschodem i Zachodem Europy,
- motywy, którymi kierowała się szlachta, powiększając folwarki,

Dawna Polska była krajem rolniczym, na zachodzie Europy zaś rozwijało się rzemiosło i handel, dlatego brakowało tam pożywienia, które należało importować- czyli sprowadzać np. z Polski. My mieliśmy dużo zboża, miodu, skór zwierzęcych, masła, mięsa i drewna dlatego chętnie je sprzedawaliśmy za granicę, czyli eksportowaliśmy. W ten sposób Europa podzieliła się pod względem gospodarczym na dwie części, na zachód od rzeki Łaby była część rzemieślnicza, a na wschód część rolnicza.

Wyobrażenie folwarku w *Zwierciadle*
Mikołaja Reja. Rycina z 1568 r.

Nasi szlachcice mieli folwarki, czyli duże gospodarstwa, które zaopatrywały rodzinę szlachcica w żywność. Resztę ziemi szlachcic dzierżawił chłopom, a oni za to mu płacili **czynsz**.

Szlachcie mieli różnej wielkości majątki, więc dzielimy ich na :

- drobną szlachtę (miał część wsi)
- średnią szlachtę (był właścicielem jednej lub kilku , a nawet kilkunastu wsi)
- magnaterię (mieli kilkadziesiąt wsi, a nawet kilkaset)

Szlachcie chcieli się wzbogacić na sprzedaży zboża i powiększali swoje folwarki odbierając pola chłopom:

- gdy chłop umarł lub uciekł
- usuwając sołtysa , bo mieli do tego prawo od 1423r.
- mogli też wykarczować las lub zagospodarować nieużytki.

Gdy powiększyli folwarki, to brakował im rąk do pracy, więc zaproponowali chłopom żeby zamiast czynszu 1 raz w tygodniu pracowali na pańskim polu, nazywamy to **pańszczyzną** . Na początku chłopci byli zadowoleni. Sejm uchwalił jeden dzień pańszczyzny w 1520r., ale w późniejszych wiekach szlachcie dokładali kolejne dni pańszczyzny- chłopci byli coraz biedniejsi , bo zaniedbywali swoje gospodarstwa. Byli też zależni od pana szlachcica, bo król dał panom prawo sądenia poddanych.

Polska zaopatrywała większość Europy zachodniej w zboże , dlatego mówimy, że była spichlerzem Europy. Handlem żył Gdańsk , bo tam był port morski. Polscy szlachcie spławili swoje zboże na tratwach Wisłą do Gdańska. Tam kupowali od nich zboże gdańszczanie, którzy byli pośrednikami , bo kupione zboże sprzedawali zachodnim kupcom za wyższą cenę. W ten sposób mieszkańcy Gdańska bardzo się w ten sposób bogacili i miasto to stało się najbogatszym. Szlachcic w Gdańsku mógł kupić towary z Europy zachodniej, jak: oliwa, jedwab, wino, przyprawy, broń i biżuterię.

Przeczytaj ten temat w podręczniku str. 49- 54

Notatka do zeszytu:

1 Gospodarczy podział Europy w XVI w.:

- a) Zachodnia (miejsko- rzemieślnicza)
  - rzemiosło
  - handel
- b) Wschodnia (rolnictwo)
  - folwarki
  - czynsz zmieniony na pańszczyznę czyli obowiązek pracy na polu należącym do pana (1520r.)

2. Podział szlachty:

- a) drobna szlachta
- b) średnia szlachta
- c) magnateria

3. System folwarczno- pańszczyźniany (chłopci zależni od panów).

4. Odzyskanie przez Polskę Pomorza Gdańskiego umożliwiło sprzedaż zboża przez port w Gdańsku i Polska stała się spichlerzem Europy.

Na następnej lekcji słyszymy się na Teams ☺ Miłego dnia. Pozdrawiam

Iza Wróblewska